בדיתמי דלאו בני פרעון נינהו · [א] אע"ג שזה מחזיר להם קרקע הוו להו כיתומים שקנו קרקע לאחר מיתת אביהן דאין בעל חוב יורש ונובה אותה מהן ואף על גב דכשגבו קרקע בחובת אביהן אמרינן בים נוחלין (ב"ב דף קכה.) דבעל חוב חוזר וגובה מהן: **רצה** מזה גובה ומזה גובה · ואע"ג דאמרינן אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין אפי' הן זיבורית שאני הכא דכולהו משעבדי נינהו: **אבל** זבן עידית וזיבורית · גרשה דאיירי אפיר אפי' דשביק ביטוית מ"מ הולך טעמא דלהכי טרחי וזביני ארעא דלא חזי לך דלא מלי א"ל הנחתי לך מקום לגבות ממנו כדאמר בסמוך גבי שביק ביטוית דכוותיה דשמא ב"ח אוהב זיבורית טפי מביטוית [ב] וכע"ל של שמעון היה יכול ליקח טפי פורתא כדאמרינן לעיל דאמר א"כ נעלה דלא בפני לוין ולא איצטריך לטעמא דלהכי טרחי וזבנא ארעא דלא חזי לך דלא משום דזבן זיבורית אבל משום זבן עידית ושייר זיבורית וביטוית לא איצטריך דכמו שהיה שמעון יכול לדחותו אבל ביטוית וזיבורית גם לוי יכול לדחותו דמה מכר לו ראשון לפני כל זכות שתבא לידו:

מצי א"ל הנחתי לך מקום לגבות · לאו דוקא קאמר הא ליכא דלא שייך למימר הכי אלא גבי בעלים ולא גבי לוקח ראשון ועיקר טעמא לא הוי אלא משום דמה מכר ראשון לפני כל זכות כו' והוא היה יכול לדחותו אבל ביטוית אחריתי אבל אי לא שביק ביטוית דכוותיה לא מצי לדחותו אבל זיבורית דראשון נמי לא היה יכול לדחותו אבל זיבורית דאי משום יאמר לו לכי תהדר: **דינא** הוא לחזיר לראובן וקא משתעי [דינא בהדיה] · וא"ת מאי נפקא מינה הא כל מה שיכול ראובן לטעון טעינן ליה לשמעון דטעינן ליה ללוקח וכן ליתומים בין פרוע בין מזוייף ולריבי עידי קיום דאלו לאו הכי לא שבקת חיים לכל בריה ובפרק גט פשוט (ב"ב דף קעד:) נמי מוכח כן דקאמר שביב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לו לא אמר תנו אין נותנין ומוקי לה בדנקט שטרא אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה משמע דטעינן להו ליתמי מזוייף וכפ"ק דב"מ (דף יד. ד"ה דינא) אתרכתי וכן אין לומר דב"מ שעדיו של ב"ח קרובים לראובן ורחוקים לשמעון דהא לשמעון נמי אין יכולין להעיד כיון דאי טריף ליה משמעון אזל בתר ראובן וכן אם יהיה לשמעון עדים שמעידין זכותו והם קרובים פסולין להעיד אפילו לראובן כיון דיש ריוח לשמעון שמעמיד הקרקע בידו כדמוכח סוף פרק קמא דמכות (דף ז.) גבי אילעא וטוביה קרובים דערב הוו פסיל להו אפילו לגבי לוה ומלוה משום דכי ליה לוה אזל מלוה בתר ערבא א"כ מאי נפקא מינה ויש לומר דנפקא מינה לראיה אחרונה כגון שאמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ולאחר זמן מצא ראיה או עדים דשמעון אין יכול להביאם ראובן שלא אמר אין לי עדים יכול להביאם אי נמי כגון שטוען לבית דין גדול קאזלינא ושמעון לא מצי למטרח כמו ראובן: [ועיין בתוספות ב"מ יב. ד"ה דינא ובכתובות נב: ד"ה דינא] ויצאו

בזנקין נמי נימא הכי · אי בעית למיסקל ביטוית שקול ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ותסקול זיבורית בע"כ ואמאי יהיב ליה עידית אלא מדלא טעין הכי בע"כ בהכי עסקינן כגון שמת המוכר וכיון שלא הניח קרקע אין היתומים בני פרעון דמטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי ואע"פ שמחזיר להם קרקע הוו להו כיתמי שקנו קרקע לאחר מיתת אביהם, ולהכי פריך מנזקין ולא פריך מב"ח דמאי לימא ליה אי שקלת זיבורית שקול ואי לא מהדרנא שטרא למריה ותסקול מיניה מני א"ל האי לכשתחזיר, דהא השתא נמי זיבורית קבעת למפרע לי: **הלכך ליכא למימר הכי** · לשון קושיא הוא: **אלא** · להכי לא גבי מעידית משום דאמר להו טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין משום תקנתא דידי אנא בהא תקנתא לא ניחא ל"כדרבא *דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו? כדרב הונא *דאמר רב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה}: **פשיטא** · לוקח בינונית וזיבורית ושייר עידית לפניו ליתו כולהו ולגבו מעידית דהא אחרונה היא ובינונית וזיבורית ליתנהו גבי דמצי למימר להו "גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן" **אבל** מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית מאי? סבר אביי למימר אתו כולהו גבו מעידית א"ל רבא *מה מכר ראשון לשני-כל זכות שתבא לידו וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית, ואע"פ דכי זבני בינונית וזיבורית אבתי עידית = בני חורין הואי *ואין נפרעין מנכסים משועבדים כל זמן דאיכא בני חורין מצי א"ל "לא ניחא לי בהאי תקנה" ולוקח שני נמי מצי א"ל "גבי בינונית וזיבורית דכי זבין לוקח שני אדעתא דכל זכותא דה"ל לראשון-בגוה זבין *אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי, ובא ב"ח דראובן: רצה מזה גובה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבן בינונית אבל זבן עידית וזיבורית לא-דא"ל: להכי דייקי ובני עידית וזיבורית ארעא דלא חזיא לך, ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן אלא דלא שייר בינונית דכוותיה דלא מצי א"ל "הנחתי לך מקום לגבי שמעון" אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון לא גבי מינייה דמצי א"ל "הנחתי לך מקום לגבות ממנו"/*אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל "לאו בעל דברים דידי את", דאמר ליה: אי מפקת מיניה, עלי הדר" ואיבא דאמרי אפילו אלא באחריות-נמי דא"ל "לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי". ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו

בזנקין נמי נימא הכי · אי בעית למיסקל ביטוית שקול ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ותסקול זיבורית בע"כ ואמאי יהיב ליה עידית אלא מדלא טעין הכי בע"כ-בהכי עסקינן-כגון שמת המוכר וכיון שלא הניח קרקע אין היתומים בני פרעון דמטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי ואע"פ שמחזיר להם קרקע הוו להו כיתמי שקנו קרקע לאחר מיתת אביהם, ולהכי פריך מנזקין ולא פריך מב"ח דמאי לימא ליה אי שקלת זיבורית שקול ואי לא מהדרנא שטרא למריה ותסקול מיניה מני א"ל האי לכשתחזיר, דהא השתא נמי זיבורית קבעת למפרע לי: **הלכך ליכא למימר הכי** · לשון קושיא הוא: **אלא** · להכי לא גבי מעידית משום דאמר להו טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין משום תקנתא דידי אנא בהא תקנתא לא ניחא ל"כדרבא *דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו? כדרב הונא *דאמר רב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה}: **פשיטא** · לוקח בינונית וזיבורית ושייר עידית לפניו ליתו כולהו ולגבו מעידית דהא אחרונה היא ובינונית וזיבורית ליתנהו גבי דמצי למימר להו "גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן" **אבל** מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית מאי? סבר אביי למימר אתו כולהו גבו מעידית א"ל רבא *מה מכר ראשון לשני-כל זכות שתבא לידו וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית, ואע"פ דכי זבני בינונית וזיבורית אבתי עידית = בני חורין הואי *ואין נפרעין מנכסים משועבדים כל זמן דאיכא בני חורין מצי א"ל "לא ניחא לי בהאי תקנה" ולוקח שני נמי מצי א"ל "גבי בינונית וזיבורית דכי זבין לוקח שני אדעתא דכל זכותא דה"ל לראשון-בגוה זבין *אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי, ובא ב"ח דראובן: רצה מזה גובה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבן בינונית אבל זבן עידית וזיבורית לא-דא"ל: להכי דייקי ובני עידית וזיבורית ארעא דלא חזיא לך, ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן אלא דלא שייר בינונית דכוותיה דלא מצי א"ל "הנחתי לך מקום לגבי שמעון" אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון לא גבי מינייה דמצי א"ל "הנחתי לך מקום לגבות ממנו"/*אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל "לאו בעל דברים דידי את", דאמר ליה: אי מפקת מיניה, עלי הדר" ואיבא דאמרי אפילו אלא באחריות-נמי דא"ל "לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי". ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו

בזנקין נמי נימא הכי · אי בעית למיסקל ביטוית שקול ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ותסקול זיבורית בע"כ ואמאי יהיב ליה עידית אלא מדלא טעין הכי בע"כ-בהכי עסקינן-כגון שמת המוכר וכיון שלא הניח קרקע אין היתומים בני פרעון דמטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי ואע"פ שמחזיר להם קרקע הוו להו כיתמי שקנו קרקע לאחר מיתת אביהם, ולהכי פריך מנזקין ולא פריך מב"ח דמאי לימא ליה אי שקלת זיבורית שקול ואי לא מהדרנא שטרא למריה ותסקול מיניה מני א"ל האי לכשתחזיר, דהא השתא נמי זיבורית קבעת למפרע לי: **הלכך ליכא למימר הכי** · לשון קושיא הוא: **אלא** · להכי לא גבי מעידית משום דאמר להו טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין משום תקנתא דידי אנא בהא תקנתא לא ניחא ל"כדרבא *דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו? כדרב הונא *דאמר רב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה}: **פשיטא** · לוקח בינונית וזיבורית ושייר עידית לפניו ליתו כולהו ולגבו מעידית דהא אחרונה היא ובינונית וזיבורית ליתנהו גבי דמצי למימר להו "גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן" **אבל** מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית מאי? סבר אביי למימר אתו כולהו גבו מעידית א"ל רבא *מה מכר ראשון לשני-כל זכות שתבא לידו וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית, ואע"פ דכי זבני בינונית וזיבורית אבתי עידית = בני חורין הואי *ואין נפרעין מנכסים משועבדים כל זמן דאיכא בני חורין מצי א"ל "לא ניחא לי בהאי תקנה" ולוקח שני נמי מצי א"ל "גבי בינונית וזיבורית דכי זבין לוקח שני אדעתא דכל זכותא דה"ל לראשון-בגוה זבין *אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי, ובא ב"ח דראובן: רצה מזה גובה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבן בינונית אבל זבן עידית וזיבורית לא-דא"ל: להכי דייקי ובני עידית וזיבורית ארעא דלא חזיא לך, ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן אלא דלא שייר בינונית דכוותיה דלא מצי א"ל "הנחתי לך מקום לגבי שמעון" אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון לא גבי מינייה דמצי א"ל "הנחתי לך מקום לגבות ממנו"/*אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל "לאו בעל דברים דידי את", דאמר ליה: אי מפקת מיניה, עלי הדר" ואיבא דאמרי אפילו אלא באחריות-נמי דא"ל "לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי". ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו

הגהות הגר"א

[א] הוס' ד"ה כדיתמי כו' אע"ג כו' · נ"ב ורשב"א פירש כיתומים קטנים: [ב] ר"ה אבל כו' וגע"כ כו' · נ"ב וכ"ד הרשב"א ומאי פוסקים הרא"ש חולק על זה (ועיין הגר"א סימן ק"ב ס"ק ב):

נוסחא דגאונים על מאורר על חתנות חכמים

נוסחא מקנה

רבינו חננאל

מן העידית משום דאמר להו אי שתקיתו ושקליתו כדינייכו שפיר ואי לא מהדרנא זיבורית למריה ואמינא לכו הנחתי לכם מקום לגבות ממנו ושקליתו כולהו מן הזיבורית · ואקשי' אי הכי בנזקין נמי נימא הכי וכל שכן לבעל חוב דתנן אין נפרעים מנכסים משועבדין במקום שיש בני חורין ואפילו הן זיבורית ונדחת · ואוקימנא כגון שמת הלוה ולא שבק מידי דיתמי לאו בני פירעון נינהו ושעבודא על הלוקח דשיא הלכך לא יכול למיסר מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ולעולם כגון דזבן עידית באחרונה ואמאי לא גבו כולהו מן העידית דיכול למיסר להו מאי טעמא אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדין כו' משום תקנתא דלקוחות דאמר לוקח הא תקנתא לא ניחא לי בה ודינא בהדאי כדרבא דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו ששומעין לו מאי כגון זו דרב הונא דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה · פשיטא מכר לוקח זיבורית ובינונית כו' · ואסיקנא מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו כך לוקח שני בכל זכותא דהוה ליה ללוקח בעת שקנה או דאיתיא ליה בגוותא בתר (האידנא) [דנא] זבנא · הני שמעתתא דאביי פשוטות הן פי'

סט א טור ס"ע מ"מ סימן קיט סעיף ה הגה"ה:

ע ב מיי' פי"ט מהלכות מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין לד:

עא ג מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין מח טור ס"ע סה"ע סימן סט סעיף ד וס"מ פ סעיף טו הגה"ה וסי' פח סעיף ח הגה"ה:

עב ד מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סימן קיט סעיף ו:

עג ה מיי' שם הלכה ב ופי"ח שם הל' ד סמג שם טוש"ע ח"מ סימן קיח סעיף ח:

עד ו מיי' שם הלכה ו ועיין שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קיט סעיף ו:

עה ז ח ט מיי' שם הלכה ג סמג שם טור ס"ע שם סעיף ח:

עו י מיי' פי"ט מהלכות מכירה הלכה ט סמג עשין סב טור שו"ע ח"מ סימן רכו סעיף ח:

מקבה

נוסא מקבה

כ' הלכות ל' אב"

בענין מכירת שדות באחריות/בלי אחריות

כתובות פב. כ"ב מע:

כתובות נח: עב. פב. קו: [ע"ש]

ניעין מה:

שם עז.

כתובות נב. [ע"ש]

שם ב"מ יד.

ערכין לח:

ניעין מה:

כתובות נב. [ע"ש]

שם ב"מ יד.